

Здор Світлана Вікторівна, учителька української мови та літератури Черкаського гуманітарно-правового ліцею Черкаської міської ради

Модельна навчальна програма «Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А.)

Київська Русь, її письменство, культура

ВАРІАНТ 1

У завданнях 1–8 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. Укажіть жанр твору за довідкою: *«На Дунаї побудовані мости, які можна віднести до архітектурно-історичної спадщини. У 105 році нашої ери римський імператор Траян побудував перший кам'яний міст через Дунай. Дунай має велике економічне значення для всіх придунайських країн і є великою судноплавною магістраллю у межах Німеччини, Австрії, Словаччини, Угорщини, Сербії, Болгарії, Румунії та України».*

- А оповідання
- Б билина
- В повчання
- Г повість

2. Укажіть назву твору за топонімами (назва місцевості, регіону, населеного пункту).

Чернігів	Київ	Село Карачарове
		

- А «Ілля Муромець і Соловей-розбійник»
- Б «Дарунки скіфів» І. Білик
- В «Повчання дітям» В. Мономах
- Г «Ярославни» Р. Іванченко

3. Укажіть автора за маркоюю.

- А І. Білик «Дарунки скіфів»
- Б Н. Забіла «Троянові діти»
- В Р. Іванченко «Ярославни»
- Г В. Малик «Князь Кий»

4. Упізнайте твір за афішею з фільму «Сторожова застава».

- А «Швидко скочив тут Ілля Муромець на коня, вивіз Солов'я в чисте поле».
- Б «Воістину, діти мої, розумійте, як ото єсть чоловіколюбець-бог милостив і премилостив».
- В «А його, Інгвара, попросив їхати до князівського дому, сватати за нього Єлизавету».
- Г «Але жоден перс не знав, де скіфи ховають своїх небіжчиків».

5. Укажіть помилку серед проблем, порушених у творі Р. Іванченко «Ярославни».

А «Найважливіше завдання молодій людині — вдало одружитися».

Б «Призначення кожної людини – нести знання, мудрість, світло, користь у цей світ».

В «Жертовність заради майбутнього країни, нації».

Г «Значення Батьківщини в житті людини».

6. Укажіть стиль давньої літератури (періоду Київської Русі) за поданою характеристикою:

- думки часто концентруються в певну афористичну формулу, здебільшого наприкінці викладу;
- часта неясність композиції, простота синтаксису;
- синтаксична простота;
- любов до сталих формул;
- паралелізм сусідніх речень або думок.

А епічний стиль

Б орнаментальний стиль

В монументальний стиль

Г стиль бароко

7. Укажіть настанову князя Володимира «Повчання дітям», що не відповідає логічному ряду.

А моральні чесноти

Б християнські обов'язки

В ставлення до клятви й правди

Г роль мови в становленні нації

8. Укажіть твір за образом, який трактує стаття із Великого тлумачного словника сучасної мови:

Воля. 1) тільки одн. Одна з функцій людської психіки, яка полягає насамперед у владі над собою, керуванні своїми діями й свідомому регулюванні своєї поведінки. || Прагнення досягти своєї мети; рішучість. 2) Бажання, хотіння. 3) Право розпоряджатися на свій розсуд; влада. 4) Відсутність обмежень; привілля. 5) Свобода, незалежність; прот. неволя, рабство. || Перебування не під арештом, не в клітці, не на ланцюгу і т. ін.

А «Повчання дітям» В. Мономаха

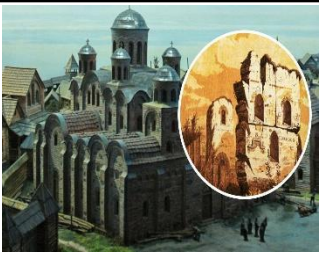

- Б «Дарунки скіфів» І. Білика
 В «Ярославни» Р. Іванченко
 Г «Князь Кий» В. Малик

Завдання 9–14 на встановлення відповідності

9. Установіть відповідність між ключовими образами твору і його назвою.

<i>Ключові образи</i>		<i>Назва твору</i>	
1	Добре серце, мудрість, чисті помисли	А	балина «Ілля Муромець і Соловій-розбійник»
2	Чорне вороння, сірий звір, болото чорне	Б	«Повчання дітям» В. Мономах
3	Золоті бані, тлумач, посли	В	«Дарунки скіфів» І. Білик
4	Комонні мужі, дерев'яний міст, сурми	Г	«Ярославни» Р. Іванченко

10. Установіть відповідність між твором та ілюстрацією до нього.

<i>Твір</i>		<i>Ілюстрація</i>	
1	«Ілля Муромець і Соловей-розбійник»	А	
2	«Повчання дітям» В. Мономаха	Б	
3	«Дарунки скіфів» І. Білика	В	

4	«Ярославни» Р. Іванченко	Г	
---	--------------------------	---	--

11. Установіть відповідність між цитатою та художнім засобом.

<i>Цитата</i>		<i>Художній засіб</i>	
1	«За півсотні кроків по царській колісниці рухалася друга тисяча полку «безсмертних», майже наступаючи на п'яти сотні драбантів»	А	метафора
2	«Кидайте, зяті мої, рогатини звірини та кличте цього чоловіка в гніздо Солов'їне, і наділіть камінням коштовним»	Б	тавтологія
3	«Барвами веселки переливається мозаїка Богородиці»	В	риторичне звертання
4	«Зараз багато писців переписують книги за наказом князя»	Г	фразеологізм

12. Поєднайте опис героя з його автором.

<i>Автор</i>		<i>Опис героя</i>	
1	І. Білик	А	«Зі спокійними, лагідними очима, з пишною, довгою, уже сивіючою бородою».
2	Р. Іванченко	Б	«Він перехопив скосований погляд колісничного й притлумив у собі раптове вагання і страх».
3	Автор билина	В	«Чого печальна єси, душе моя? Чого непокоїш мене? Уповай на Бога, тому що я буду славити його».
4	Володимир Мономах	Г	«Мої рани криваві запечаталися, тож не можуть уста мої свистати-кричати».

13. Розташуйте сюжетний ланцюжок у правильній послідовності (за твором «Дарунки скіфів» І. Білика).

<i>Сюжетний ланцюжок</i>		<i>Порядковий номер</i>	
1	«Переправа через міст»	А	Другий епізод
2	«Розмова князя Пугача і грека Мільтіада»	Б	Третій епізод

(Запишіть ім'я в називному відмінку; кількість клітинок відповідає кількості літер у правильній відповіді.)

ВАРІАНТ 2

У завданнях 1–8 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. Укажіть назву твору за довідкою: «29 червня Україна спільно з міжнародною спільнотою відзначає День Дунаю. Ця могутня річка посідає 2 місце серед річок Європи після Волги, перетинає 10 країн (Німеччину 🇩🇪, Австрію 🇦🇹, Словаччину 🇸🇰, Угорщину 🇭🇺, Хорватію 🇭🇷, Сербію 🇷🇸, Румунію 🇷🇴, Болгарію 🇧🇬, Молдову 🇲🇩 та Україну 🇺🇦) – від німецького Чорного лісу до Чорного моря в Румунії та Україні...»

А «Ілля Муромець і Соловей-розбійник»

Б «Дарунки скіфів» І. Білик

В «Повчання дітям» В. Мономах

Г «Ярославни» Р. Іванченко

2. Укажіть назву твору за топонімами (назва місцевості, регіону, населеного пункту).

Чернігів	Київ	Село Карачарове
		

А «Ілля Муромець і Соловей-розбійник»

Б «Дарунки скіфів» І. Білик

В «Повчання дітям» В. Мономах

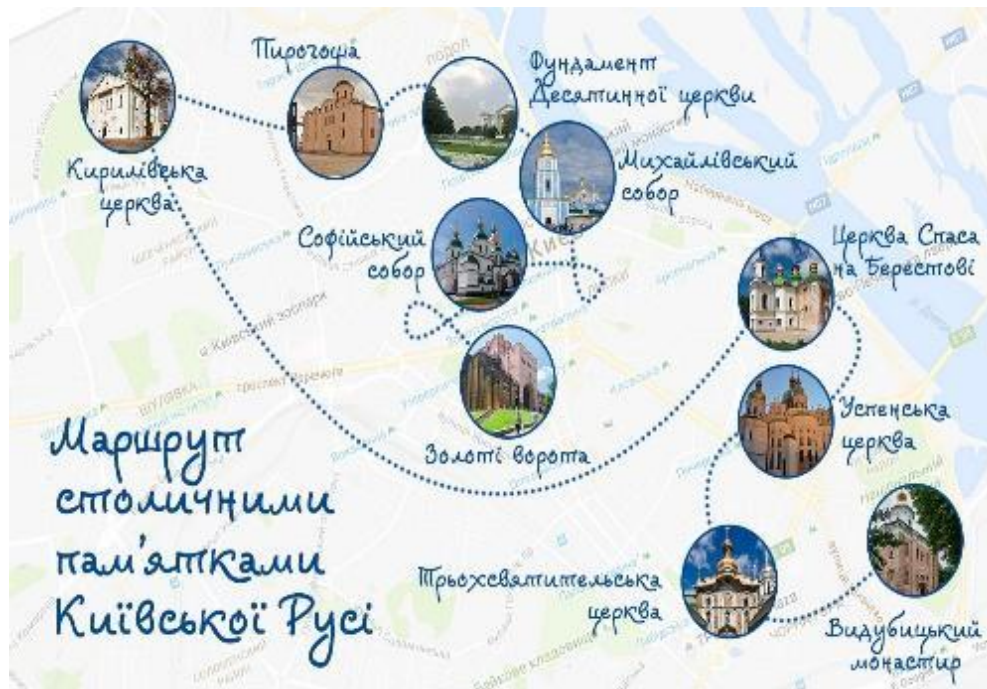
Г «Ярославни» Р. Іванченко

3. Укажіть автора за нагородами-відзнаками.

- А Р. Іванченко «Ярославни»
- Б В. Малик «Князь Кий»
- В Н. Забіла «Троянові діти»
- Г Б. Комар «Векша»

4. Укажіть цитату з твору відповідно до маршрутного листа («Подорож Києвом часів Київської Русі»).

- А «Швидко скочив тут Ілля Муромець на коня, вивіз Солов'я в чисте поле».
- Б «Воістину, діти мої, розумійте, як ото єсть чоловіколюбець-бог милостив і премилостив».
- В «А його, Інгвара, попросив їхати до князівського дому, сватати за нього Єлизавету».
- Г «Але жоден перс не знав, де скіфи ховають своїх небіжчиків».

5. Укажіть помилку серед діянь Ярослава Мудрого, порушену у творі Р. Іванченко «Ярославни».

- А розгромив хозарів, приєднав до Русі Тмуторокань
- Б побудував Десятинну церкву, Софійський собор
- В уклав збірку законів «Руська Правда»
- Г створив Київську митрополію

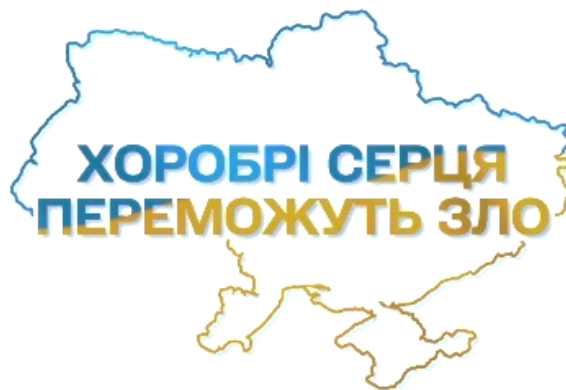
6. Укажіть стиль давньої літератури (періоду Київської Русі) за поданою характеристикою: *«Цей стиль позначається атмосферою порізнення християнського світу, спрямування хрестових походів проти Константинополя, поглиблення кризи внаслідок експансії степу».*

- А епічний стиль
- Б орнаментальний стиль
- В монументальний стиль
- Г стиль бароко

7. Укажіть проблему з твору «Дарунки скіфів» І. Білика, яка не відповідає логічному ряду.

- А проблема війни й миру
- Б проблема патріотизму та зради
- В проблема єдності народу
- Г проблема культури нації

8. Укажіть твір за довідкою: *«Любов породжує хоробрі (безсмертні) серця. Хоробрі (безсмертні) серця довго терплять, хоробрі (безсмертні) серця милосердствують, не заздять, не поводяться нечемно, не шукають тільки свого, не думають лихого. Тішаться правдою. Хоробрі (безсмертні)...».*

- А «Дарунки скіфів» І. Білик
- Б «Повчання дітям» В. Мономаха
- В «Ярославни» Р. Іванченко
- Г «Князь Кий» В. Малик

Завдання 9–14 на встановлення відповідності

9. Установіть відповідність між ключовими образами твору і його назвою.

<i>Ключові образи</i>		<i>Назва твору</i>	
1	Грамотка, Псалтир, молитва	А	билина «Ілля Муромець і Соловій-розбійник»
2	Одихмантів син, річка Смородина, крива береза	Б	«Повчання дітям» В. Мономах
3	Білостінні хати-ліплянки, Поділ, мозаїка Богородиці	В	«Дарунки скіфів» І. Білик
4	Полк «безсмертних», чорна хмара, сотні драбантів	Г	«Ярославни» Р. Іванченко

10. Установи відповідність між твором та ілюстрацією до нього.

<i>Твір</i>		<i>Ілюстрація</i>	
1	«Ілля Муромець і Соловей-розбійник»	А	
2	«Повчання дітям» В. Мономаха	Б	

3	«Дарунки скіфів» І. Білика	В	
4	«Ярославни» Р. Іванченко	Г	

11. Установи відповідність між цитатою та художнім засобом.

<i>Цитата</i>		<i>Художній засіб</i>	
1	«Тепер Скіфія була в нього за спиною і не виходила в нього з голови».	А	метафора
2	«Біля славного міста Чернігова війська сила-силенна стоїть».	Б	оксиморон
3	«Блакитно-синя хустка і великі сумовито-карі очі Божої матері дивляться на гостей стривожено».	В	гіпербола
4	«Їхній шепіт заважав людям, Інгвар зітхнув».	Г	фразеологізм

12. Поєднайте опис героя з його автором.

<i>Автор</i>		<i>Опис героя</i>	
1	І. Білик	А	«Пильно вглядається в розумні очі..., в них неспокійно мерехтіли відблиски свічок».
2	Р. Іванченко	Б	«Він ледь помітно кивнув золоченим наверхшам списа, погонич тріпнув віжками».
3	Автор билини	В	«Не наслідуй лиходіїв, не завидуй тим, що творять беззаконня, бо лиходії винищені будуть, а ті, що надіються на Господа, заволодіють землею».
4	Володимир Мономах	Г	«З гори на гору добрий кінь перескакує з пагорба на пагорб, перемахує, а мілкі річки та озерця поміж ніг пропускає».

13. Розташуйте сюжетний ланцюжок у правильній послідовності (за твором «Ярославни» Р. Іванченко).

<i>Сюжетний ланцюжок</i>		<i>Порядковий номер</i>	
1	«Кам'янисті береги, холодні тяжкі хвилі розбиваються об валуни й скелі на бризки...»	А	Другий епізод
2	«Прямо перед ним, біля підніжжя горба, розтяглася низка білосніжних хат-ліплянок. Вони утворюють вулицю, що ніби витікає з-поміж двох високих горбів».	Б	Третій епізод
3	«Он поряд — Софійський собор. Князь Ярослав його буде. Уже майже закінчений. Зараз багато писців переписують книги візантійські».	В	Четвертий епізод
4	«Натовп оточує врочисту процесію — смерди, пастухи, будівничі, чорний людина кийвський несміло здіймає очі, втягує голови в плечі й поспішно хреститься».	Г	Перший епізод

14. Установіть відповідність між твором та його головною думкою.

<i>Твір</i>		<i>Головна думка твору</i>	
1	І. Білик «Дарунки скіфів»	А	Утвердження сили й мужності як основи захисту рідної землі.
2	«Ілля Муромець і Соловей-розбійник»	Б	Мудрість батька, який закликає дітей жити чесно, працювати й бути милосердними.
3	Володимир Мономах «Повчання дітям»	В	Вияв любові до рідної землі, роду, історичної пам'яті.
4	Р. Іванченко «Ярославни»	Г	Оспівування духовної краси жінки, здатної зберігати віру та надію навіть у часи випробувань.

Завдання 15 із вибором кількох правильних відповідей

15. Прочитайте цитати з «Повчання дітям» В. Мономаха та віднайдіть ДВІ недоречні.

- А «ніколи не майте гордоців у своєму серці, і в розумі»
- Б «не судить, то й не судимі будете»
- В «сьогодні живий, а завтра помру — смертні ми»
- Г «віра без діла мертва»
- Д «при старих годиться мовчати, премудрих слухати»
- Е «з рівними і молодими мати згоду і бесіду вести без лукавства»

Завдання 16 відкрите з короткою відповіддю

16. Укажіть жіноче ім'я за історичною довідкою: «Золотокоса дівчина із золотою гривною на грудях ... Донька Ярослава Мудрого та Інгігерди, видана 1045 року за норвезького короля Гаральда III Суворого. Закохався молодий норвежець у неї під час своїх перших відвідин Києва. Після подвигів на службі у Візантії, здобувши великі скарби і славу, повернувся Гаральд до Києва, і вони побралися. Вікінги називали її Еллісіф. Народила вона двох дочок — Марію та Інгігерд (яка стала дружиною короля Данії). 1066 року Гаральд вирушив з військом на завоювання Англії, де 25 вересня загинув у битві. Вона з дочками супроводжувала чоловіка в поході».

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Запишіть ім'я в називному відмінку; кількість клітинок відповідає кількості літер у правильній відповіді.)

Таблиця з відповідями

Тип завдання	Із вибором однієї правильної відповіді (оцінюється по 1 балу)								Різноформатні завдання, кожне з яких оцінюється по 2 бали							
	№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Варіант 1	А	А	В	А	А	В	Г	Б	1-Б 2-А 3-Г 4-В	1-Г 2-В 3-Б 4-А	1-Г 2-В 3-А 4-Б	1-Б 2-А 3-Г 4-В	1-Г 2-В 3-А 4-Б	1-Г 2-А 3-Б 4-В	Б, Г	А Н А С Т А С І Я
Варіант 2	Б	В	А	Б	А	Б	Г	А	1-Б 2-А 3-Г 4-В	1-Г 2-А 3-Б 4-В	1-Г 2-В 3-А 4-Б	1-Б 2-А 3-Г 4-Б	1-Г 2-А 3-Б 4-В	1-В 2-А 3-Б 4-Г	Б, Г	Є Л И З А В Е Т А

Використані джерела

1. У дельті Дунаю. Рибалки Бессарабії. URL: <https://www.ukrainer.net/rybalky/>
2. 10 фактів про фільм «Сторожова застава». URL: <http://open.ua/kino/article/10-faktiv-pro-film-Storozhova-zastava/>
3. Маршрут столичними пам'ятками Київської Русі. URL: <https://ua-travels.in.ua/>
4. Звід пам'яток історії та культури <https://pamyatky.kiev.ua/articles/mesta/podil>
5. Укрліб. Поучення Володимира Мономаха. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/narod/printout.php?id=7&bookid=1>
6. Укрліб. «Ярославни» Р. Іванченко. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=26520>
7. Бібліотека на Балатоні (про Володимира Мономаха). URL: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1524910694565628&id=419155298474512&set=a.502823320107709>
8. Укрліб. «Дарунки скіфів» І. Білик. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=4104>
9. Укрліб. Ілля Муромець і Соловей-розбійник. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=4104>
10. Етимологія поняття «богатир». URL: <https://goroh.pp.ua>